Obduktion: Luk koen op og få en forklaring

Af dyrlæge Anne Katrine Aagaard, Kvægdyrlægerne Midt

Stil diganosen: At åbne en ko efter døden kan ofte give svar på et ellers uforklarligt hændelsesforløb.

En besætning med ammekvæg er ofte af en størrelse, hvor der sjældent dør mere end ét dyr inden for et kort tidsrum, men der er altid et dyr, der skal være det første i et potentielt udbrud.

Før I melder en ko til DAKA så overvej, om døden kan være relateret til et generelt problem. Altså: Virker besætningens dyr utrivelige, på nogen måde atypiske eller er der andre dyr, der er døde for nyligt? En obduktion kan måske være vejen frem til at finde årsagen.

Vagthavende dyrlæge ved Kvægdyrlægerne Midt bliver en weekend ringet op af en landmand, der ved dagligt tilsyn af sine dyr ser en af sine køer 'pisse blod'. Dyrlægen tilser dyret og finder efter sin kliniske undersøgelse, at der sandsynligvis er tale om en nyre- eller blærebetændelse og giver dyret den relevante behandling, men i baghovedet lurer muligheden for, at koen kan være smittet med Babesia.

Dør pludseligt

Vagthavende dyrlæge kontakter efterfølgende landmanden for at høre til koens tilstand. Hun havde fået det bedre efter behandlingen og fulgte nu fint med flokken. Ingen grund til yderligere behandling. Nogle uger senere dør koen pludselig. Aftenen forinden ser landmanden koen æde og følge med flokken. Næste morgen er hun død.

Kunne hun være død af Babesia? Burde vi være bekymret for de andre dyr i flokken? Eller var den vagthavende dyrlæges første indskydelse korrekt, men behandlingen ikke tilstrækkelig trods bedring i koens adfærd? Der var én meget simpel løsning på disse spørgsmål: Obduktion.

Obduktionens udførelse

Værdi for pengene

Hos Kvægdyrlægerne Midt udfører vi med jævne mellemrum obduktioner på kalve og køer – og ja, også på ammekvæg.

For at gøre en obduktion hurtig og dermed billigere, kræver det en god forhistorie fra landmanden. Jeg beder altid landmanden om at ridse hændelsesforløbet op. Det giver mig den bedste forudsætning for på forhånd at vur-

Om Babesia

- Babesia er en parasit, der overføres til kvæg via skovflåten.
- En kollega konstaterede tidligere på året et tilfælde hos en ammeko, i skrivende stund er der påvist yderligere to køer, hvilket betyder, at der er et større udbrud.
- Det mest specifikke symptom på Babesia er 'blod-pis'.
- Forløbet kan ende dødeligt for koen. Ét tilfælde bliver ofte til flere, da parasitten vil være i miljøet.
- Babesia er en zoonose, mennesker kan smittes.

***Omtalte** ko, mistænkt for Babesia, bliver obduceret for at tjekke nyre og blære.*

***Nyrebækkenbetændelse** fra den omtalte ko.*

Dyrlæger & Ko består af 28 kvægpraksis og knap 125 professionelle kvægdyrlæger fordelt over hele landet. Vi har vores daglige gang i knap 1.600 besætninger med sundhedsrådgivningsaftale og tilser således over 50% af den samlede malkekvægsbestand i Danmark.

Læs mere på **www.dyrlaegerogko.dk** eller på **www.facebook.com/dyrlaegerogko**

***Dyrlæge** Anne Katrine i gang med at obducere kalv for at inspicere hjerte og lungesæt.*

dere, om jeg muligvis finder noget ved en obduktion – og derved give landmanden værdi for pengene, og hvor jeg primært skal fokusere i koen.

Derudover kan det kræve en hjælpende hånd til selve obduktionen. Hvis dyrlægen for eksempel mistænker sygdomme ved hjertet og lungerne, så er det en del nemmere enten at have hejst dyret op i en minilæsser eller at have det liggende på siden, imens forbenet bliver skåret frit, så landmanden kan løfte op i det, imens dyrlægen enten inspicerer eller frigør hjertet og lungerne.

Lille forelæsning

Tit oplever jeg, at landmanden bliver hængende under hele obduktionen og ofte også tilkalder sine medarbejdere. At se en ko indefra giver nemlig en rigtig god forståelse af kons fysiologi og anatomi, altså hvordan vommen, lever, nyrer osv. fungerer. Det bliver gerne en lille hands-on forelæsning, når jeg obducerer, og jeg fornemmer at alle får noget ud af det.

Resultatet af obduktionen

De fleste tænker på en obduktion som et tidskrævende og omfattende projekt – læs: Dyrt! Det behøver det langt fra at være. Vi mistænkte Babesia, og denne parasit skal verificeres ved blodprøver. Disse skal tages af det levende dyr, eller umiddelbart efter døden indtræffer. Dette nåede vi ikke, da koen var kold, da landmanden fandt hende, men dyrlægens oprindelige mistanke om nyre/blærebetændelse var nem at tjekke, og hvis fundene pegede denne retning, kunne frygten for Babesia afvises.

Om obduktion

- Kalve som køer kan obduceres.
- Afhængig af fundene tager det ca. 1 time at obducere en ko og ca. 20-30 minutter pr. kalv. Prisen udregnes herefter.
- Obduktionen skal som udgangspunkt foretages senest 24 timer efter døden, da lever og nyrer forrådner hurtigt, og lunger/tarme er svære at udtale sig om pga. farveskift.
- Dyret skal altid syes sammen igen af hensyn til DAKA.

Blodforgiftning

Koen lå på højre side (som vist på billedet), og dette var ganske favorabelt med hensyn til at finde både nyre og blære og eventuelt milt, for hvis ikke der blev gjort andre fund, kunne milten tjekkes for begrundet mistanke om Babesia. Den ene nyre blev frigjort og kunne tages ud af hullet i siden. Det viste sig, at der var store hulrum med pus mange steder i nyren. Disse fund vil man ikke finde ved Babesia.

Derved døde koen overvejende sandsynligt af en blodforgiftning relateret til en betændelsestilstand i nyren.

Budskabet er hermed: Konsulter jeres lokale dyrlæge, hvis der har været pludselige dødsfald. En obduktion kan måske hjælpe til at finde årsagen.

***Leverikter.** Foto: Torben Worsøe.*

FAKTA

- I en opgørelse over leverikter hos over 2 mio. dyr fra 2011 til 2016 fandt man den højeste forekomst af leverikter hos økologiske ammekøer, hvor der var leverikter hos 29 procent af slagtedyrene.
- Symptomerne på leverikter er ikke meget specifikke og starter med utrivelighed.
- Slagterapporten viser, om der er leverikter. Finder man andet end enkelte tilfælde, bør man tage affære.
- Med blodprøver, kan man påvise antistoffer på besætningsniveau.
- Leverikter kan koste mange penge i mistet tilvækst.

Flere køer, der overvintrer ude, får leverikter

Af Frederik Thalbitzer
lft@landbrugsmedierne.dk
tlf. 33 39 47 41

Snigersygdom: Dyrlæge Anne Katrine Aagaard oplever i stigende grad problemer med leverikter hos kvæg, der overvintrer i det fri og anbefaler, at man planlægger sig ud af det.

I gamle dage fik kødkvæget, der overvintrer udenfor, en behandling mod leverikter i julegave, og så var problemet ligesom tacklet. Det er ikke længere nok. Flere og flere kødkvægbesætninger, der overvintrer i det fri, kommer til at døje med leverikter og andre indvoldsorm.

Det oplever praktiserende kvægdyrlæge Anne Katrine Aagaard, Kvægdyrlægerne Midt i Bording, Dyrlæger og Ko.

Tidligere forventede man ikke, at parasitter var et problem om vinteren, men det er begyndt at blive en udfordring, fordi ikter og andre parasitter ikke bliver dræbt. Dermed bliver markerne også inficeret tidligere.

»Det er noget, vi oplever i stigende grad. Det er som om, bestanden af leverikter ikke falder så meget om vinteren, fordi der mange vintre ikke er lange frostperioder«, siger hun.

Planlæg folde

Det betyder, at man som landmand må gøre mere ud af planlægningen, hvis køerne skal gå ude hele vinteren. Der er dog stor forskel fra bedrift til bedrift. Hvis dyrene kan gå på høje, tørre arealer, er leverikter ikke noget problem.

»Det vil være godt, hvis man kan gemme de højtliggende arealer til, at køerne kan gå på dem om vinteren. Så optager de ikke ny smitte, men er fit for fight til en behandling mod leverikter om foråret«, siger hun.

Går dyrene derimod på våde arealer, vil flere behandlinger være nødvendig, og der kommer flere udfordringer.

Snigersygdom

Leverikter er ikke altid et problem, man ser fra starten, da det kommer lidt efter lidt langsomt.

»Det er en snigersygdom. Det er ikke så tydeligt, at de er syge, men de bliver utrivelige, magre og producerer mindre mælk«, siger Anne Katrine Aagaard.

Hun foreslår, at man sammenligner dyrene med andre besætninger for at se, om de trives. Det er nemlig ikke enkeltdyr, men hele besætningen eller i hvert fald hele holdet i den pågældende mark, der bliver ramt.